

Keď tvoj strach navždy spočinie v zemi, budeš tancovať s bohmi

NÁDHERNÁ SMRŤ V SLŤAŽI

JOZEF BANÁŠ

IKAR

НЭДНЕРНЭ
СМРТ
У СЛТЭЖТ

**NAČHERNÁ
SMRT
V SLTÁJI**

JOZEF BANÁŠ

IKAR

Text © 2020 by Jozef Banáš
Jacket design © 2020 by Juraj Šramko
Slovak edition © 2020 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-7535-5

Motto:

*Keď tvoj strach navždy spočívne v zemi,
budeš tancovať s bohmi.*

Obsah

Ak sa prestaneme báť, budeme slobodní, Jozef Banáš	9
Cesta za šťastím, Jan Mühlfeit	11
Kapitola 1 Staň sa bojovníkom!	14
Kapitola 2 Trinásta karta	22
Kapitola 3 Ojrot zvestovateľ	30
Kapitola 4 Posledný okamih času	40
Kapitola 5 Vyplač si radosť	55
Kapitola 6 Čo ak nezomriem?	64
Kapitola 7 Najväčšia záhada Altaja	74
Kapitola 8 Nehnevajte duchov Ukoku!	85
Kapitola 9 Vesmírna princezná	91
Kapitola 10 Záhadný muž z Ust' Koksy	99
Kapitola 11 Nikdy nepadaj na kolená!	114
Kapitola 12 Šamanova bláznivá matka	123
Kapitola 13 Planina stratených	131
Kapitola 14 Neznámy Rerich	137
Kapitola 15 Život je sen, smrť je realita	145
Kapitola 16 Spýtaj sa, kto som s tebou	152
Kapitola 17 Podzemný svet	161
Kapitola 18 Jazdkyňu nechaj na pokoji!	171
Kapitola 19 Daj smrti nádej!	179

Kapitola 20	Prízrak pod Beluchou	196
Kapitola 21:	Odpútaj sa!	212
Kapitola 22:	Miluj, aj keď už čas nebude	228
Kapitola 23:	V meste duchov	234
Kapitola 24:	Na život a na smrť	242
Kapitola 25:	Rituál znovuzrodenia	259
Kapitola 26:	Samota orlích lovkýň	271
Kapitola 27:	Tanec s bohmi	292
Kapitola 28:	Bojím sa o teba	303
Kapitola 29:	Zázrak v jaskyni	306
Kapitola 30:	Posledné štyri náboje	319
Kapitola 31:	Pamäť vlka	328
Kapitola 32:	Odej sa do brnenia ducha	341
Kapitola 33:	Altaj v človeku	353
Kapitola 34:	Tvoj učiteľ prišiel	360
Kapitola 35:	Kto porozumie, tomu patrí milosť	371
Kapitola 36:	Najkrajšie tango	377
Podakovanie		383

Ak sa prestaneme báť, budeme slobodní

KAŽDÝ CHCE BYŤ ODVÁŽNY, a pritom svetu vládne strach. Vštepujú ho do nás tí, ktorí nedokážu ovládať samých seba, no chcú ovládať iných. Vedia, že ak sa ľudia budú báť, ochotnejšie sa vložia do ich „ochranných“ rúk, podobných pavučine, v ktorých budeme muchami. Naháňajú nám strach chorobami, hladom, zlyhaním, chudobou, šéfom, samotou, vojnou, vymysleným nepriateľom, vírusmi. A my sa na ich veľkú radosť – bojíme. Najmä smrti. Zvláštne, je to jediná istota, ktorá nás neminie, a pritom z nej máme strach. Nepomáha nám ani viera, pretože sa premenila z učenia lásky na učenie majetku, o ktorý sa bojíme. Orlia lovkynja Jargal hlavnému hrdinovi hovorí: „Ja pôjdem do hrobu s dvadsiatimi eurami, a ty s dvadsiatimi miliónmi. Aký je medzi nami rozdiel? Akurát, že ty si sa celý život bál a ja som sa tešila.“

Prerod Martina na ceste od strachu k slobode sa odohráva v Altaji – Zlatých horách, pod sibírskou posvätnou horou Beluchou. Je to jediná hora na svete rovnako vzdialená od štyroch svetových oceánov, jedno zo siedmich energetických centier zemegule – Altajci jej hovoria pupok sveta. Prechádzali sme popod ňu slávnym Čujským traktom (asi najkrajšia cesta, akou som kedy šiel) v júli roku 2018 z mesta Ulgii v mongolskej časti altajskej pustatiny. V mongolskom Altaji sme zažili kruté počasie, v nepohode pustatiny sme stavali stany o polnoci v lejakoch,

varili sme v poľnej kuchyni, jedli sme s nomádskymi pastiermi aj orlími lovcami v ich jurtách, na uralských UAZ-och sme prekonávali napoly spráchnivené mosty, a keď si kazašskí vodiči netrúfli prejsť cez most, hľadali sme brod. V čase nášho pobytu tam zahynulo (podľa agentúry NEMA) štyridsaťosem ľudí. My sme prešli, mali sme šťastie.

Altaj, štyrikrát rozsiahlejší ako Alpy, je najväčšia nekropola na svete, je tu viac ako štyridsaťtisíc mohýl. Aj preto je tým pravým miestom na „sokratovské“ debaty Slováka Martina a altajského šamana Četa, bývalého vysokoškolského profesora. Nerozprávajú sa však o smrti fyzickej, ale o smrti pýchy, ega, žiadostivosti a najmä strachu. Slobodní budeme len vtedy, ak sa ho zbavíme.

Jozef Banáš

Cesta za šťastím

NAŠA CIVILIZÁCIA dosiahla obrovský pokrok. Vďaka Gordonovi Moorovi a jeho zákonu, ktorý hovorí, že raz za dva roky sa zdvojnásobí celková výpočtová kapacita na svete. Žijeme vo svete ohromných úspechov, väčšina ľudí žije dobre a v blahobyte. To však neznamená, že sú šťastní. Hrubý domáci produkt v Spojených štátoch amerických vzrástol za posledných tridsať rokov niekoľkonásobne. Krivka miery šťastia ostáva, naopak, plochá, v niektorých oblastiach dokonca klesá. Podľa štúdie spoločnosti Gallup iba 14 percent ľudí na svete robí to, čo ich naplňuje, pri čom sa realizujú a majú k tomu emočný vzťah. Viac ako 80 percent ľudí teda chodí do práce, ktorá ich nebaví, sú zamestnaní len kvôli peniazom. Zhruba polovica z nich sa každé ráno zobudí mrzutá a idú do práce pokaziť náladu tým, ktorí sú ešte dobre naladení. Žijeme vo svete úspechu, šťastie však za ním výrazne zaostáva.

Fascinujúci príbeh Banášovho Martina je príbeh človeka 21. storočia. Je to úspešný, športovo založený človek, plnia sa mu sny, ale pocit šťastia sa nedostavuje. Nenašiel totiž zmysel svojho života. Namiesto toho kumuluje úspech na úkor šťastia. Ak sme dosiahli svoje ciele, ale nedokážeme byť šťastní, úspech je pre nás zlyhaním. Hlavný hrdina Martin na jednej zo svojich ciest do New Yorku stretne Altajca Četa, a vydá sa s ním na dob-

rodružnú výpravu do Altaja odhaliť tajomstvo maliara Rericha a jeho obrazu. Fascinujúci príbeh o hľadaní seba samého sa však mení na boj o holý život, vďaka ktorému sa hlavný protagonista postupne zbaví strachu. Martin sa vydá na cestu smrti, nie však fyzickej, hoci k nej často nemá ďaleko. Pripravuje sa na smrť svojho ega.

Jedným z najvýraznejších prejavov nášho ega je strach a zo strachov je najväčší ten zo smrti.

Ak je človek schopný tohto konkrétneho strachu sa zbaviť, stráca do značnej miery aj svoje ego.

Príbeh hlavného hrdinu Banášovho románu je práve o tom, ako sa zbaviť zbytočného strachu a prekážajúceho ega. Proces očisty od závislosti od ega nespočíva v hľadaní príčin okolo vás, ale v skúmaní seba samého, v hľadaní odpovede vo svojom vnútri a napokon v nájdení zmyslu života.

Rakúsky neurológ a psychiater Viktor Frankl, ktorému sa podarilo prežiť niekoľko koncentračných táborov, vo svojej knihe *A Man Searching for a Meaning* píše, že vo chvíli, keď sme našli zmysel života, môžeme prežiť všetko. A to je posolstvo Banášovho príbehu.

Martinovi sa postupne znovu darí nájsť cestu k svojej rodine – lebo našiel cestu k sebe. Aby sme mohli milovať iných, musíme sa naučiť milovať seba samého. Láska je najväčšia energia, ktorá na svete existuje. Láska k sebe samej/samému, láska k ostatným, ale aj láska k prírode, ako ju opisuje tento dych berúci príbeh odohrávajúc sa v tajomnom prostredí pohoria Altaj.

Publikácia striktno rozlišuje medzi tým, čo je motivácia a inšpirácia. Motivácia je súčasťou nášho ega, to, čo nás ženie, čo je mimo nás.

Nie je nič zlé na tom, ak človek dosahuje dobré výsledky, ak je bohatý a úspešný, ale platí to len vtedy, ak bohatstvo získame prácou, ktorú máme radi, s ktorou sa stotožníme, ktorá je zmyslom nášho života.

Ludské šťastie nie je jeden bod na časovej osi, číslo na bankovom účte, medaila či úžasný koncert – je to proces. Ak sa naučíme milovať cestu, dosiahneme dobré výsledky. A ak na svojej ceste prinesieme šťastie iným, to naše sa znásobí. Nehľadajme šťastie vonku, hľadajme ho vnútri. Presne tak, ako ho hľadá a nachádza Banášov hrdina.

Jan Mühlfeit,
prezident Microsoft Európa,
globálny stratég, Praha

Staň sa bojovníkom!

VŽDY KEĎ SA MARTIN Vodnár zobudil, zľakol sa predstavy, že by sa sen, ktorý sa mu ustavične opakoval, raz premenil na skutočnosť. Keby bol tušil, že sa tak onedlho stane, možno by radšej ani nespával, alebo by sa všemožne snažil, aby sa mu nespával, hoci predstava, že by sa sen raz premenil na skutočnosť, ho neodbytno lákala. Spával zle, nespomínal si, kedy naposledy vstal s nadšením. Opäť začal používať budík, radosť, s akou kedysi vstával, sa stratila. Vôľa a odhodlanie vracaf sa zo spánku do reality ubúdali. Odporný, zničujúci, deprimujúci pocit prázdnoty sprevádzaný letargiou sa stal v posledných mesiacoch súčasťou jeho života. Zaliezol mu pod kožu, zlepil mu svaly so šľachami do pasivity, cítil ho v každom póre telesného i mentálneho bytia. Vnímal, ako ho postupne zahaľuje strach, ako prach usádzajúci sa po víchrici. Neuveriteľné. Úspešný podnikateľ, muž v najlepšom veku, ktorý sa stretáva s politikmi, priemyselnými a mediálnymi magnátmi, rozdáva úsmevy a dary na charitu, muž s krásnou rodinou, ktorú mu všetci závidia, ktorého všetci milujú a obdivujú, tento muž sa bojí. Do jeho nocí vyplnených nepokojnými snami, v ktorých stále niečo hľadal, a nikdy nevedel čo, iba cítil, že čas sa mu kráti a on tú vec, alebo toho človeka, alebo ten únik nestihne nájsť – vstúpil strach.

Nechápal, prečo sa bojí. Veď ten sen bol nádherný, lákavý, vyvolával v ňom túžbu, ktorej sa zároveň bál. V živote naplnenom každodenným stresom prestával cítiť istotu, niekdajšie sebavedomie sa roztápalo ako jarné snehy. Prestával si veriť. A čo bolo najhoršie – prestával veriť aj svojmu okoliu. A najmä Nadi. Vedel, že muži na jeho manželku pozerajú s obdivom, dokonca mu to lichotilo, ale čoraz častejšie prichádzali návaly žiarlivosti, hlúpych otázok a výčitiek. Snažil sa vysvetliť si svoju nervozitu ľadvinovými kolikami. Opakovali sa... Kto to nezažil, nevie si predstaviť tie neskutočné bolesti. Ženy ich prirovnávajú k pôrodným bolestiam. Nechápal, ako je možné, že on, štyridsaťpäťročný, v skvelej fyzickej kondícii, ktorú mu môžu závidieť aj mladíci, máva takéto bolestivé záchvaty. Lekári sa ako zadrhnutý stroj vypytovali, či nadmieru nepožíva alkohol, či nekonzumuje veľa sladkého, či nemá infekcie močových ciest, či nemá vysoký krvný tlak, či neužíva vo väčších množstvách lieky proti bolesti, ale nikto nevedel prísť na to, čo sa naozaj skrýva za jeho trápením. Keď už bolesť presahovala hranicu znesiteľnosti, napchával sa ibuprofenom. Dokonca ho hospitalizovali v starej ošarpanej nemocnici a vybrali mu z močových ciest ľadvinový piesok. Tie štyri dni, ktoré strávil čakaním na zázrak, že piesok či kamienky vyjdú samy, nikomu nepraje. Napokon lekár, vidiac jeho utrpenie, rozhodol sa mu vybrať kamienky cez penis sondou. Už pri pomyslení na tú operáciu sa striasol. Prvá myšlienka, ktorá mu po operácii zišla na um, bola, čo by povedala Eva, jeho príležitostná priateľka, keby ho videla s hadičkou visiacaou z penisu. Čo by na to povedala Naďa, to mu ani nezišlo na um. Asi na pol roka sa mu uľavilo, ale bolesti sa začali ohlasovať vo vlnách, raz silnejšie, inokedy slabšie. Všimol si, že sa mu začínajú chvieť ruky a pošklbáva mu ľavý kútik úst. Niekedy sa pristihol, že počas porád svojich kolegov nepočúva ani vtedy, keď ich sám požiadal o informáciu. Nedokázal sa sústrediť, myšlienky mu lietali ako splašené, častejšie ho páčila záha, najhoršie však boli tie čertov-

ské, odporne opakujúce sa koliky a silnejúce bolesti v krížoch. Od bolesti sa zvíjal v posteli a Naďa mu prikladala na chrbát termofor s teplou vodou ako nejakému starcovi, napchávala ho pilulkami proti bolesti, a keď nič nezaberalo, ostalo jediné – zavolať pohotovosť.

Pri jednom z takýchto pohotovostných zásahov mu starostlivý lekár odmeral tlak a nepokojne krútil hlavou. Prirodzene, milovanie s manželkou bolo to posledné, čo mu zišlo na um. V ušiach mu zneli slová, ktoré mu už ako pokazený gramofón opakovala Naďa, priatelia, deti: „Pribrzdi, zastav sa, spomaľ...“ Utekal pred rastúcim tlakom, čoraz častejšie sa pristihol, že má chuť všetko zbaliť a ujsť niekam ďaleko, kde by nemal starosti, bolesti, smútok, depresie.

S prekvapením si uvedomoval, že ani hrozivé správy finančného riaditeľa o poklese akcií jeho firiem na burze ho nevzrušovali. Ešte pred dajakým rokom by bol zvolal krízový štáb a prijal nevyhnutné opatrenia. Teraz nechával vývoj finančných investícií na riaditeľa a jeho poradcov. Hocikedy sa pristihol, že len zamyslene sedí vo svojej kancelárii a nemá ani najmenšiu chuť otvoriť počítač a sledovať vývoj na burze, stav pohľadávok či trendy vo finančnom investovaní. Rozorvanú dušu upokojoval pohľadom na obraz orla s rozťahnutými krídlami a otvoreným zobákom, ktorý visel v jeho kancelárii. Mohutný, slobodný, silný vták ho odjakživa priťahoval, fascinoval. Obraz namaľovaný na koži kúpil od starého Kazacha na jednej zo svojich ciest do západného Mongolska, na trhovisku v meste Ulgii. Na pozadí kráľovského vtáka boli ornamenty, akési kruhy, neznáme symboly, ktoré nikde predtým nevidel a ich zmysel mu nevedeli vysvetliť ani Kazaši a Mongoli. Orol, symbol odvahy, sily a najmä slobody, sa pohybuje v nedostupných výškach, vysoko nad ostatnými, kde iné vtáky nedoletia. Ostrý zrak mu umožňuje vidieť to, čo iné vtáky nevidia. Vždy keď naňho tlačili klienti, banky, obchodní partneri, podriadení

či novinári, zahľadel sa na obraz a sníval o nezávislosti a slobode. Závidel orlovi.

Napriek podvedomým obavám mal čoraz častejšie nutkanie zatvoriť oči a privodiť si ten úžasný sen, jediný sen, ktorý ho zo všetkých naháňačiek a neúspešných hľadání vyslobodzoval a zaháňal smútok. Nevedel si vysvetliť, kde sa ten smútok vzal, ale smútok sa stal jeho súčasťou. O to viac sa nevedel dočkať noci, keď sa na filmovom plátne jeho jemnohmotného sveta objavia nádherné, tajomné hory, ožiarené strieborným svetom mesiaca, dvíhajúce sa v nekonečnom priestore, neodolateľne vábiace do krajiny ticha a pokoja. Pohládzali dušu niekdajšieho horolezca dobrotou a vierou v seba, ktorú kedysi zažíval v láskavom objatí hôr. Kiežby sa sen s mesiacom nad hrebeňmi neznámych končiarov pokrytých večným snehom nikdy neskončil!

Pod jedným štítom na plošine, skalnom výčnelku, možno ostrove, sedela, skôr kľáčala postava schúlená v ochrannom geste, rukami si pridržovala tvár. Bol to muž? Žena? Postava bola malá a vzdialená na to, aby mohol odhaliť, či plače, alebo si len zakrýva tvár pred mužom s bielou briadkou, sediacim na bielom koni, ktorý akoby náhodou prechádzal popri schúlenej postave. Ani jazdcovu tvár nebolo v mesačnom svite vidieť, vedel len, že k tomu mužovi cítil úžasnú lásku a oddanosť. Zdalo sa mu, že Mudrc (tak neznámeho nazval) sa usmieva a jemným gestom ho volá, aby ho nasledoval. Aj by šiel, lenže pred mužom sa stlala nekonečná, neistá sloboda zasnežených horských hrebeňov a on sa na svojom malom, tesnom ostrovčeku cítil bezpečne. Čosi ho tlačilo k zemi, akási neznáma tiaž, váha, gravitácia vecí a matérie, ktorú celý život zhromažďoval a ktorá mu dávala ten blažený a zároveň prekliaty pocit pochybnej istoty.

Zdalo sa mu, že je sliepkou, ktorú po dlhom pobyte v klietke vypustili na slobodu, opatrne sa poprechádzala a napokon, uprednostniac istotu pred slobodou, sa vlastným slobodným rozhodnutím vrátila za mreže. Niekedy sa pristihol, že chodí

prihrbený, akoby sa pod neznámou ťažobou skláňal. Všimla si to aj Naďa a niekoľkokrát ho upozornila, aby sa narovnal. Cítil sa trápne, veď takto on upozorňoval deti. Čím viac vecí vlastnil, tým menej sa cítil slobodný. Občas sa v tom sne pristihol, ako hádže veci do priestoru a nehlučne sa strácajú v hĺbinách. Ani vo sne si netrúfol vymeniť ich za pocit slobody, ešte nenašiel odvahy, aby sa od nich odpútal. Po čase si uvedomil, že sen sa stále vracia, ale jazdec na bielom koni sa z neho stratil...

Ruka mu podvedome siahla na manželkinu časť postele, aby ju tak, ako to robieval sedem rokov, pohladil. Posteľ však bola prázdna. Žili spolu už desať rokov, ale vzali sa až pred siedmimi rokmi krátko pred Vianocami. Sobáš bez zvyčajných emócií – bola už tehotná s Martinkom a rozhodli sa vziať, aby sa ich vytúžené dieťa narodilo v manželstve.

Ešte si nezvykol, že Naďa sa od neho s Martinkom a so Slávkom odsťahovali do trojizbového bytu, v ktorom bývali predtým, kým nepostavili nádherný dom vo vilovej štvrti nad mestom. Našťastie, v byte práve nemali podnájomníkov, takže nemuseli vo svojom zvláštnom vzťahu pokračovať pod jednou strechou, ale mohli ho prerušiť. Prerušený vzťah, čosi ako prerušená pieseň, prerušená súlož, prerušená láska, skúšobná lehota, opatrný alibizmus, veď čas, situácia, okolnosti ukážu. Dohodli sa, že na pár dní, týždňov, mesiacov si od seba oddýchnu, hoci bývali spolu málo a vlastne nebolo od čoho oddychovať. Povedala mu, že potrebuje zmenu. Sedem rokov stereotyp – on na cestách doma i po svete, ona sa stará o deti zatvorená medzi múrmi luxusného domu, a aby sa z toho nezbláznila, trénuje aerobik. Nebol bojovník, ktorý by o vzťah bojoval za každú cenu. Nikdy jej nerobil napriek. Možno aj to bol dôvod, prečo jej pripadal nudný. Bola nádherná, muži sa z nej šli zblázniť. Aj po dvoch deťoch mala v štyridsiatke skvelú postavu, jemné črty tváre prejavovali i navonok to, čo bolo na nej najpríťažlivejšie – krásu duše. Ušľachtilá duša, ušľachtilý výzor. Ešte v deň jej odchodu sa nádherne milovali.

Prvú firmu založil s kamarátom Mirom už ako maturant v roku 1992. Rakúski priatelia zo spoločnej letnej brigády v Štajersku mu dodávali počítače, ktoré boli vo vtedajšom Československu nedostatkovým tovarom. Dodnes si pamätá prvý IBM 5150, ktorý bol už na Západe v čase, keď ho začal vo veľkom dovážať, výbehový typ, ale u nás mu zaň dobre platili. S Mirom na nich neskutočne zarobili. Keď na dvadsiate narodeniny dosiahol svoj prvý milión, nechápal, ako je možné, že iným čosi také jednoduché ako dovážať počítače nenapadlo. Výbehové typy kupoval za päťtisíc dolárov a predával za pätnásťtisíc. Zakrátko prešli na IBM 5162 a na tom zarábali ešte viac.

Na ekonomickej univerzite vyštudoval financie a kombinácia znalostí z oblasti informačných technológií a zhodnocovania peňazí ho bezpečne viedla do skvelej budúcnosti. Už na vysokej škole bol majiteľom, alebo s Mirom spolumajiteľom, ďalších piatich firiem. S dovozom počítačov dávno prestal, prešiel na finančné poradenstvo a presadil sa aj v realitnej oblasti. Po niekoľkých kratších či ešte kratších vzťahoch sa stihol oženiť s kráľovicou Naďou, urobiť dve deti, postaviť luxusný dom nad Bratislavou s výhľadom do Rakúska, podnikáť v ďalších dvanástich krajinách, kúpiť tri rozhlasové a dve televízne stanice, prebojovať sa medzi sto najbohatších Slovákov, neskôr postúpil do prvej päťdesiatky, potom do prvej desiatky. Mal ambíciu stať sa jednotkou medzi finančnými investormi v rámci krajín V4. Pred ním zatiaľ bol jeden Maďar a dvaja Česi, ale čoskoro ukáže aj im... Priatelia mu s neskrývanou závišťou hovorili, že kam stúpil, tam zbohatol. Úspech, úspech, úspech... Postupne aj s pribúdajúcim vekom, možno únavou, si pripúšťal, že to slovo prestáva mať rád. Úspech a súťaženie mu začínali liezť na nervy.

Samozrejme, chcel byť úspešný, ale predovšetkým chcel byť šťastný. Na pracovnom stole, na nočnom stolíku, všade mal hrbu anglických, českých, nemeckých aj slovenských kníh o úspechu a šťastí. Nechápal, ako môže byť niekto šťastný, a pritom má len

nejaký bytík. Odpoveď hľadal v knihách, priam ich hltal. Už sa mu pomaly plietli mená autorov, návody na šťastie sa zliali v jeden sivý prúd, ktorý sa spomaľoval, a na to, aby si otvoril opäť dajakú motivačnú knihu, musel vyvíjať čoraz väčšie úsilie. Aby si dodal viac energie, začal hrať sám so sebou zvláštnu hru – z hĺby kníh vytiahol jednu, otvoril ju na náhodnej strane a čítal. Dlhو však nevydržal, nedokázal sa sústrediť, myšlienky mu odlietali. Mal chuť nad sebou zaplakať, nechcelo sa mu myslieť, žiť... nechcelo sa mu nič.

Termín mu však vylihovať nedovolil. Vošiel do kúpeľne a v zrkadle uvidel muža v najlepšom veku, ktorý únavu zakrýval módnym strniskom, dúfajúc, že mu dodá šmrnc správneho chlapíka, ktorý sa dokáže so životom popasovať. Všetci muži v strednom veku, ktorí mali nutkanie ukazovať okoliu svoje manažérske schopnosti, nosili vzorové strniská, udržiavali si ich pravidelným strihaním na dĺžku troch milimetrov. Neznášal svoje strnisko, mal rád dohľadka oholenú pokožku voňajúcu jeho obľúbenou vodou Fahrenheit od Diora. Neznášal ani nákrátko ostrihané vlasy, od študentských čias nosil dlhé, ale to je už minulosť, v obchodných kruhoch, v ktorých sa pohyboval, sa nosili krátke vlasy a trojmilimetrové strniská.

Keď si obliekal úzke nohavice jedného zo svojich dvadsiatich oblekov, mal pocit previnenia, že ani v takej záležitosti, ako je šírka nohavíc, neprejavil dostatok sebavedomia a podľahol tlaku módných predátorov. Módne metrosexuálne gaťky, ako ich opovržlivo volal, z duše neznášal, ale nosili ich všetci. Teda všetci úspešní. Tým ostatným to bolo jedno a slobodne sa obliekali do nohavíc, ktoré ich netlačili v rozkroku. Je súčasťou stáda úspešných baranov, ktorí sú ochotní kvôli prekliatemu úspechu zriecť sa osobnej integrity, možno aj rodiny? Uvedomil si, že si nezacvičil, neosprchoval sa v studenej vode, čo bol jeho dlhoročný rituál. Sedel pred počítačom a do duše sa mu znovu tlačil nevýslovný smútok gniaviaci dušu natoľko, až ho nútilo do kašľa.